

A szerző rövid, összefoglaló, könnyen áttekinthető szellemtörténeti leírást ad e hatalmas munkájában. Nem nézi elfogultan, gyűlölettel, lekicsinyléssel az ellentétes világnézeteket. Naivságában is tiszteletreméltónak tartja a Védák bölcséletét, mely a folytonosan változásban lévő őanyag és a folytonosan nyugalomban lévő szellem fantasztikus hatáskifejtésén meditál szinte véget nem érő módon. A gondolkodás hőseit látja a lényegkutató attikai bölcselőkben, s ugyanazzal a jóindulattal ismerteti az antik bölcsélet etikai és vallási rendszereit, mint a keresztény, patrisztikus filozófiát. Kimutatja az arab és a zsidó bölcséletnek a középkori filozófiára gyakorolt hatását, melyek Avicbronnak az univerzális matériára és formára vonatkozó tanában kulmináltak, nem egy nagy vitát és szellemi csatát váltva ki a középkor nagy gondolkodóinak táborában. Azután simán folyó stílusában lepergeti előttünk az újkori bölcséletnek az individualizmus és a naturalizmus csillaga alatt végbement kialakulását, Kant criticizmusát és transzcendentális idealizmusát, Schelling romantikus filozófiáját, Hegel idealista monizmusát, Schopenhauer pesszimista bölcséletét (mely szerint az emberélet: «sáros sötétben döcögő szemeteskocsi, melyen az öntudat istállólámpája csak azért lóg, hogy pislogó, füstös lángjával megvilágítsa a gyászmenetet»). Felsorakoztatja az Istenhez és a kereszténységhez való visszatérést sürgető tradicionalistákat, a kantianusok tanait felélesztő pozitivistákat, a XIX. századnak a fogalmi bölcsélettel szakító s az irracionális metafizikára felesküdt bölcselőit. A modern szociológia és társadalombölcsélet történetének ismertetése után, külön fejezetben tárgyalja a bölcséletnek a magyar nemzeti művelődésre gyakorolt hatását, kiemelve a magyar pálosok tudományos működését.

Munkája végén a misztikus természetszemlélet történetét, az okkultizmust, theozófiát és az álmisztikus szektákat (spiritizmust, Christian sciencet, Couéizmust stb.) ismerteti.

Munkáját a kitűnő tollú író elsősorban főiskolai hallgató számára írta, de minden művelt olvasó számára érdekes és élvezetes olvasmányul szolgálhat. — cz —

Dr. Kertész János: Aliscától — Szekszárdig. Budapest, 1941.

Babits Mihály szülővárosának, Tolna megye székvárosának rövid története ez a római telepektől napjainkig. A Függelék bőséges irodalmat közöl. Szinte sajnáljuk, hogy oly szűkre szabta mondanivalóját a jótollú író. — r —

PÁLOS KRÓNIKA

«Szent éj, — írja Prohászka az ő csodálatos Elmélkedéseiben —, melyet a Fölségesnek közeledtétől öröm s borzalom jár át. Fény gyullad ki benne; e tűzön gyújtjuk meg karácsonyfáink gyertyáit, ebből való az a ragyogás, melytől a gyermekek arca s a szerető lelkek szeme kicsattan. Ez a szent fény ficánkol az éjféli misére sietők lámpásaiban s vezeti irtásokról, pusztákról, majorokból az embereket Krisztus jászoláshoz; ez gyullad ki a kontyos kínaiak ágas-bogas házaiban, a Jangcekiang partjain épűgy, mint Birmában, vagy Európa városaiban; különféle nyelveken ugyanaz az öröm gyűjt rá az énekekre: «Krisztus Jézus született, örvendezzünk!» Ilyen örömteljes karácsonyi ünnepeket kívánunk Kedves Olvasóinknak.

Szent István napján a Katolikus Akció egyházi ünnepeinek befejezésekep, mint minden évben, szentséges litánia volt Sziklatemplomunkban, melyet az idén *Angelo Rotta* pápai nuncius őexcellenciája tartott hatalmas tömegek részvételével, az ünnepi beszédet *dr. Hóka Imre* érseki tanácsos mondta.

Szent Imre ünnepén, pécsi templomunk búcsúján, ünnepélyes szentmisét celebrált fényes segédlettel *dr. Kelemen Andor* apátplebános, szentbeszédet *P. Zembruszky Mihály* rend őnöki biztos mondott, a litánián pedig *P. Csellár Jenő* h. ujoncmester.

Csensztochowai Boldogasszony nyilvános ünnepén, augusztus 31-én volt első papszentelésünk pécsi templomunkban: *Virág Ferenc* megyéspüspök szentelte pappá *Ács István* pálos teológusunkat, kit augusztus 10-én alszerpappá, augusztus 17-én pedig szerpappá szentelt *Vácott Kovács Vince* segédpüspök. A papszentelés gyönyörű szertartását szokatlanul nagy tömeg nézte végig. *Virág Ferenc* megyéspüspök néhány buzdító szót is intézett az újonnan fölszentelthez s az egybegyűlt hívekhez, a jó pap eszményét rajzolva eléjük s kérve imáikat erre a szándéokra.

Újmiséjét *P. Ács István* szeptember 7-én tartotta Sziklatemplomunkban ünnepélyes keretek között, a végén áldását osztva a megjelentekre.

Remete Szent Pál és *Szent Ágoston* Atyánk ünnepén Rendünk ősi szokása szerint meg-meg-

újítjuk fogadalmainkat. Ezeken a napokon a fénybe és virágba borult oltárok előtt a Veni Sancte örökszép himnusz zendül fel a közösség ajkán. Azután sorra az előljáró elé térdelnek az atyák és a testvérek s megújítják a szent szégyenségre, tisztaságra és engedelmisségre tett professziójukat, szerzetesi életük egyetlen programját, igazi lényegét, melyet sohasem akarnak elfelejteni. Azután eléneklik a Te Deumot. Végül a pápától engedélyezett búcsúkat közli velük a perjel, megáldva az egész konventet.

Kisasszony ünnepén Szentkúton a rossz időjárás ellenére is szép számmal gyűltek egybe plébánosaik vezetésével az Alföld búcsújáró magyarjai. Az esti gyertyás körmenet megható áhítata az idén is sok zarándokot vonzott. Itt jegyezzük fel még, hogy a Csensztochowai Szent-szűz napján Vedres Béla kiskunfélegyházai apátplébános kb. félezer híve jelenlétében végzte híres kegyképünk megáldását: kedves, fölemelő, családias ünnepség keretében.

A XXIX. Katolikus Nagygyűlést bezáró gyertyás körmenetről, melyet Grósz József szombat-helyi püspök vezetett Sziklatemplomunkba, dr. Dobák Ferenc főorvos, a Pálosrend egyik leglelkesebb barátja és egyik legbuzgóbb apostola, a következőkben számol be lapunknak: «Az első világháború előtti Nagymagyarország katolikusai 22 év óta most találkoztak az őrsi Országos Katolikus Nagygyűlésen. Már harmadik éve tart a második világháború, melynek füstfelhői az egész művelt világnak a megpróbáltatását jelzik, de a magyar katolicizmus e világégés közepette is megmutatta, hol keressük lelkünknek jövőbiztonságát és hogyan álljunk őrt a magyar nemzet értékei mellett. Dudás Miklós hajdudorogi püspök nagyszabású szentbeszédében erre mutatott rá. Ez a záró-ünnepség egyben hálaadás volt a folyton nagyobbodó határokért és az újonnan visszatért területek szenvedések tüzeiben megedzett katolikusai most első ízben rótták le hálájukat Magyarország Nagyasszonya előtt. Szívhez szóló fohászból kérték Hazánk égi Patrónáját, hogy őrizze meg a harctéren küzdő hőseinket és engedje meg, hogy a hadjárat győzelmes befejezése után boldogan térhessenek vissza otthonukba. Felejthetetlen látvány volt a Gellért-hegy oldalán a sok ezernyi világító gyertya és a Gellért-téren elhelyezkedő sok ezer főnyi áhítatos hallgató. Húsz éves rabságból hazatért magyarok fohászokdáltak Szűz Máriához, hogy

állítsa vissza Szent István országának régi határait».

Magyarok Nagyasszonyának, Sziklatemplomunk védőszentjének ünnepén, október 8-án reggel fél 8 órakor hárompapos ünnepélyes nagymise volt, október 12-én, a rákövetkező vasárnapon dr. Hász István tábori püspök pontifikálta a 10 órás nagymisét, melyen prédikált is. Az ünnep nyolcada alatt minden este fél 7 órakor szentbeszéd és ünnepélyes litánia volt, melyen a következő szónokok beszéltek: P. Cyprián karmelita, Tóth János prefektus, Tóth Balázs plébános, dr. Turchányi Egon volt országgyűlési képviselő, Oláh Károly hittanár, Ikvay-Pfeifer László K. I. O. E. főtítkárs, Korompay Lajos hittanár, Percz Antal Americana igazgatója.

Az Egyházi Lapok októberi száma érdekes jubileumra terelte figyelmünket. Félezred évvel ezelőtt alapította ugyanis Szent Erzsébet luzitán királynő a Szent Juliánról nevezett első portugáliai pálos kolostort, mely hamarosan egész rendtartományá fejlődött. Innen indult el Katolikus Izabella kérésére 1495-ben Pedro de Mendoza hajóival Délamerika első hittérítő csoportja, 14 magyar pálos. Munkásságuk oly eredményes volt, hogy utánpótlásul a spanyol udvar ismét pálosokat kívánt küldeni, mikor az úttörők csoportja utolsó szál emberig áldozatául esett a vérszomjas guarani törzsek öldöklő dühének. A magyar pálosok által alapított argentinai és paraguayi kolostorok még ma is fennállanak, jelenleg azonban más szerzetesrendek birtokolják.

Pálos Szentévünkről különös melegséggel emlékezett meg nemrég a Ferences Közlöny: «A pálosok országszerte ünneplik — idézzük — a remeték atyjának, Remete Szent Pál halálának 1600 éves fordulóját. Ő a példaképe a világtól elvonuló s a pusztákba és hegyekbe rejtett szent életnek. Az ő példája ihlette a magyar remetéket is. Boldog Özséb szervezte meg a szét-szórta élő magyar remetéket. Remete Szent Pál magyar fiai hatalmas szerepet játszottak nemzetünk történetében és népünk gondozásában. A magyar kultúra fáklyahordozói, a magyarság tanítómesterei, az ébredő nemzeti öntudat előharcosai, a magyar nyelv első művelői pálosok. II. József kiűldözte őket az országból, de 150 éves száműzetés után újra visszatértek, hogy átvegyék szent őseik hivatását. A magyar földön újjászülető remeteszerep fehér atyáinak erősítésére és vigasztalására mi is rászorulunk.

Minden törekvésük, hogy megosszák sorsunk örömét s bánatát s munkálják a magyar szívek földjébe vetett ígét, építsék a magyar lelkekben Isten Országát.»

«Gróf Széchenyi István — írja Szabó Zoltán a *Jelenkor* okt. 1. számában — az ezernyolcszázias esztendők derekán Londonban járt. Egy késő őszi napon, olyan reggelen, mikor a roppant várost egészen befogta a köd, szállodájában egy angol úr kereste fel... Rövid szócsere után az angol elővett egy kis kötetet, a kor divatja szerinti emlékkönyvet. A gróf a távol Angliában, azon a ködös és reménytelenül borús őszi reggelen, melynek méla búja egészen a szívéig hatolt, lapozgatni kezdett a kötetben... Borongós érzéssel lapoz a borongós reggelen az emlékkönyvben, melyben hazája fiainak csak névaláírása magyar, mondanivalója latin. Végül azonban felderül az arca. Az utolsó lapok egyikén egy mondatot talál *Virágh Benedektől*. Oly mondatot, mely nyelve szerint is magyarul van, s még inkább értelme szerint: «Jó hazafinak lenni nehéz, de nem lehetetlen». Mintha fény csapott volna szemébe, úgy hatott reá ez a mondat azon a reggelen London városában. «Az idő óta imádságként naponta elmondám» — írja később...»

260 éve lesz dec. 28-án, hogy ipolykéri gróf Kéry Jánost, a Pálosrend 57. Generális Perjelét a Szentszék váci püspökké nevezte ki.

Érdekes látogatója volt nemrég budapesti kolostorunknak és Sziklatemplomunknak: Alexandre Gomez Brandao, a braziliai követségről. Több napig tartózkodván fővárosunkban, a Szent Gellért szállóból mindennap átjött szentmisére és szentáldozásra.

Kitűnő munkatársunk, Váth János 30 éve szolgálja a katolikumot és a Balatont. 1911-ben jelent meg első kötete. A tizkötetes gyűjteményes kiadásban a «Fehér barátok vára» c. a török háborúkból játszat meg pálos elbeszélést, mint «A prépost küldetésében» is, Kenesey Pál paulinus írja Kinizsi Pálné imádságos könyvét. A 30 éves fordulóra öt könyvét jelentetik meg tisztelői: Az Egyház csókja, Erdélyi csillag, Kövek között, meg a negyedik kiadásban: A Bambino kis zarándokai és Hárfás leány c. kisregényeit. A kiváló jubilánst ez alkalomból lapunk is szeretettel és örömmel köszönti és ünnepli.

A K. I. O. E. tanoncifjak Remete Szent Pálról nevezett úttörő csoportja alakult meg nemrég Pécssett pálos atyák vezetése alatt. Heti összejöveteleiken az előadódott esetek megvitatása alapján igyekeznek kialakítani magukban azt a lelkületet, mely mint leendő munkásokat, megóvjva attól, hogy géppé, vagy lelketlen, folyton önérdeket hajszoló robotosokká váljanak. Úttörők, mintegy önmagukon mutatva be, hogy lehet modern időkben is keresztény lelkülettel hazafias és társadalmilag értékes munkásoknak lenni!

Fájó szívvel kell bejelentenünk, hogy az általános és már elviselhetetlen papir- és nyomda-drágulás következtében mi is kénytelenek vagyunk emelni lapunk előfizetési árát. Bármennyire is szeretttük volna ennek a szomorú hírnök bejelentését elkerülni, sehogyan sem tudtuk. Bizunk Kedves Olvasóink megértő jó szívében,

hogy az aránylag nem magas áremelést méltányolni fogják s ha több áldozattal, de hűségesen kitartanak továbbra is mellettünk. Előfizetési árunk tehát egy évre 1 P helyett 1.20 P lesz, egyes szám ára 28 fillér helyett 32 fillér. A szerkesztőséget és a kiadóhivatalt budapesti kolostorunkban vontuk össze (XI., Szent Gellért rákpart).

Adományok. 200 P: Pfeiffer Gyula Bp.; 100 P: Bolyós Rudolf Salgótarján, Czigler-család Bp., özv. Kenyeres Jánosné Temesvár, Mindszenti Anna Pécs, dr. Siflis Imréné Óbecse, a Délvidék felszabadulása öröme; 80 P: Kozmatelki Csath Béla Bp.; 58 P: Mádi Kovács-család Bp.; 55 P: dr. Lindenberger János Debrecen; 50 P: Ács-család Tapolca; 30 P: Szabó Dénes Szentgotthárd; 20 P: Lánzos Józsefné Kispeszt, Apró Józsefné Kispeszt, dr. Vargha Gáborné Bp., N. N.; 10 P: Lánzos József Kispeszt, Lik Mátyás Szépliget, Dömötör István Ércsi, Bolyós Rudolf Salgótarján, özv. Balla Mihályné Bp., gróf Zichy Rafael, Magda Szaniszló; 5 P: Vadász Jenőné Óbuda. — *Templomai felszerelés:* Brauch Károly Bp., Völgyes Antalné Pécs, özv. Kaszás Ferencné Pécs. — *Könyvek:* Egy teljes Tóth Tihamér-sorozatot adományozott pécsi kolostorunknak özv. B. N.; a pécsi «Akarat» gazdasági szövetkezet Pincehelyi István igazgató útján 14 darab könyvet adományozott pécsi könyvtárunknak. — *Élelmiszer:* özvegy Balla Mihályné, M. Borbála főnöknő, Buczkó Anna, Buczkó István, Bucskó Jucika, Buri Matild, özv. Czibor Ferencné, Éberhardt-család, Hellinger György, Hesz Mária, Lánzos Józsefné, Lánzos József, Mayer Vendelné, Nagy Éva, Nagy Margit, Orosz-család, dr. Szandtner Pálné, Teszár Magda, Tóth Jánosné, Vizer György, Angolkisasszonyok. — *Isten fizesse meg!*

Halottaink: Buczkó István, benne Lőrinc Testvérünk édesapját gyászolja; Forintos Béla, akiben P. Besnyő Gyula perjel sógorát gyászolja; özv. Gyéressy Ferencné Marton Ágnes (Marosvásárhely), benne P. Gyéressy Ágoston szerkesztő távoli rokonát gyászolja; Neródi Vigh Mária Magdolna, akiben pécsi kolostorunk egyik csön-des, önzetlen és hűséges munkatársát veszítette el; Doroszlay Gábor, benne Doroszlay Béla esperes-plébános, rendi jötevőnk, nagybátyját veszítette el. Adj' Uram örök nyugodalmat nekik!

Katolikus Leányok!

A Katolikus Női Szociális Képző szeptember-havában nyitotta meg új évfolyamát, mely ez évben utoljára másfél éves. A másfélévi képző olyan állásokra képesít, melyek betöltése később már csak hosszabb képzés után nyerhető el.

Minden katolikus leány, ki úgy érzi, hogy a szociális munkára hivatása van, 300 P—1200 P-s ösztöndíjat nyerhet, ha tanítónőképzői oklevele vagy érettségi bizonyítványa van. A képző elvégzése után 30—40 állami állást pályázhatnak meg, mely megélhetést biztosít és nagy hatókörűek lévén, apostoli munkára is adnak alkalmat.

Jelentkezni lehet Budapest, XIV., Ajtósi Dürer sor 31. Telefon: 499—926. — Kötelező felvételi vizsgadíj és beiratási díj 10—10 P. Bennlakási lehetőség.

Katolikus Leányok jelentkezzenek minél nagyobb számban, hogy megszerezzék a szaktudást és mint Krisztus katonái lelkiséget vigyenek arra a munkatérre, melyre őket hivatásuk állította.

Dr. Slachta Irén igazgató.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Baranyay Lajos. Stephaneum nyomda Budapest. Felelős: ifj. Kohl Ferenc.